

ProRail

Generieke Operationele Regeling

Vrijbaan maken

Bijlage bij de GOR Calamiteitenplan Rail

Van ProRail Verkeersleiding - calamiteitenorganisatie
Beheerder Maikel Tenpierik

Kenmerk 20530797
Versie 1.3
Datum 31 oktober 2008
Bestand GOR Vrijbaan maken versie 1.3.doc

Status Definitief

ProRail

Inhoudsopgave

1	Onderwerp van de Generieke operationele regeling	3
1.1	Afbakening van de taken en verantwoordelijkheden bij het deelaspect vrijbaan maken	3
1.2	Omschrijving van het deelaspect 'vrijbaan maken'	3
2	Geldigheid en wijzigingsprocedure	4
3	Beheerder	4
4	Doel	4
5	Hersporen	5
5.1	Verantwoordelijkheden	5
5.2	Inhoud vrijbaan maken herspoord materieel	5
5.3	Beoordelen rijtechnische toestand materieel en lading/stuwage	5
5.4	Proces vrijbaan maken herspoord materieel	6
5.5	Overdracht materieel	6
5.6	Vervolgbehandeling van het materieel	6
6	Ter beschikking stellen van personeel en materieel	7
6.1	Uitgangspunten	7
6.2	Procesgang wegslepen spoorvoertuigen	7
6.3	Procesgang stranden treinen door andere oorzaken	7
6.4	Opzendgereed maken	8
6.5	Besluit combinatiemogelijkheden spoorvoertuigen	8
6.6	Koppelen spoorvoertuigen	8
6.7	Vervolgbehandeling van de spoorvoertuigen	8
7	Overname reizigers gestrande trein	8
8	Aanvullende afspraken	8

Bijlagen:

- 1 schematische weergave van het proces
- 2 controlelijst beoordeling na hersporen

1 Onderwerp van de Generieke operationele regeling

1.1 Afbakening van de taken en verantwoordelijkheden bij het deelaspect vrijbaan maken.

ProRail is door de minister van Verkeer en Waterstaat aangewezen als beheerder van het hoofdspoorwegnet. Bij calamiteiten op het hoofdspoorwegnet is ProRail verantwoordelijk is voor het vrijmaken van de baan van obstakels. Hersporen van spoorwegmaterieel maakt onderdeel uit van dit proces. ProRail is in de termen van de Gor calamiteitenplan rail de deelaspecthouder 'vrijbaan maken'. In deze Gor zijn de ProRail taken en verantwoordelijkheden voor het deelaspect vrijbaan maken beschreven. De afbakening daarvan tussen ProRail, de spoorwegonderneming en de algemeen leider staan niet in de Gor calamiteitenplan rail.

Dit document beschrijft:

- wat onder vrijbaan maken wordt verstaan;
- de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van ProRail en de spoorwegondernemingen bij het deelaspect vrijbaan maken;
- op welk moment vrijbaan maken ophoudt;
- de verantwoordelijkheden bij de afvoer van materieel;
- op welke wijze ProRail het materieel aan de spoorwegonderneming overdraagt;
- de taken en bevoegdheden van de algemeen leider bij het vorderen van een trein voor het vervoer van gestrande reizigers naar het eerstvolgende station of halte.

Alles staat in relatie tot het hersporen en vrijbaan maken bij een calamiteit op het hoofdspoorwegnet

Deze afspraken laten onverlet de aanwijzingen die ProRail op grond van de Spoorwegwet (en met name Besluit spoorverkeer) kan geven.

In artikel 23 van het Besluit spoorverkeer staat deze bevoegdheid nader uitgewerkt:

“ 1. De beheerder draagt er zorg voor dat bij storing van het treinverkeer over de hoofdspoorweg of bij andere onregelmatigheden op of aan de hoofdspoorweg die een veilig en ongestoord verkeer op die hoofdspoorweg in gevaar brengen of kunnen brengen, zo spoedig mogelijk de veilige en ongestoorde treinenloop wordt hersteld.

2. Te dien einde kan de beheerder in het belang van een veilig en ongestoord verkeer op de hoofdspoorweg aan bestuurders en aan andere personen, die zich op of nabij die hoofdspoorweg bevinden, aanwijzingen inzake dat verkeer geven.

3. De bestuurders en de andere personen, bedoeld in het tweede lid, zijn verplicht deze aanwijzingen op te volgen.

4. De beheerder stelt ter zake van het eerste lid een noodplan op dat voldoet aan artikel 29, eerste lid, van richtlijn 2001/14/EG.”

1.2 Omschrijving van het deelaspect 'vrijbaan maken'

Het zodanig verwijderen van obstakels van de baan, dat het treinverkeer kan worden hervat of dat schade aan de railinfra kan worden hersteld.

Toelichting:

Als de aanwezigheid van obstakels leidt tot een dusdanige verstoring, dat er sprake is van een calamiteit, dan wordt het deelaspect vrijbaan maken actief. Voorbeelden van obstakels: omgewaaide boom, aangereden voertuig, (ontspoord/defect) materieel. De algemeen leider van ProRail Verkeersleiding zorgt dat het spoor weer zo snel mogelijk vrij is.

(Defect) Materieel wordt verplaatst naar een spoor waar het de treindienst en eventuele herstelwerkzaamheden niet meer hindert. Dit spoor wordt in dit document genoemd 'bestemmingsspoor'.

De spoorwegonderneming wiens materiaal moet worden verplaatst, levert de machinist om dat materieel te besturen. Als het te verplaatsen materieel niet met eigen tractie kan worden verplaatst, kan ProRail daarvoor de tractie en een machinist van een andere spoorwegonderneming vorderen, zie artikel 13 lid 1 Algemene Voorwaarden bij de Toegangsovereenkomst.

ProRail

Bij ontsparingen op het hoofdspoorwegnet behoort ook het hersporen en afvoeren van dat materieel tot het deelaspect vrijbaan maken.

2 Geldigheid en wijzigingsprocedure

Deze Generieke operationele regeling is een bijlage bij de Gor calamiteitenplan rail en maakt onderdeel uit van de actuele Toegangsovereenkomst. De geschillenregeling van de Netverklaring is van toepassing op deze regeling en de totstandkoming daarvan.

De wijzigingsprocedure uit de Algemene Voorwaarden en de Netverklaring ten aanzien van Generieke operationele regelingen is van overeenkomstige toepassing.

3 Beheerder

Verantwoordelijk voor deze regeling is ProRail.
Inhoudelijk contactpersoon:
Maikel Tenpierik, adviseur calamiteitenorganisatie
Postbus 2038, 3500GA Utrecht
Telefoonnummer: 030 – 235 8541
Maikel.Tenpierik@prorail.nl

4 Doel

Doelgroepen

- Alle betrokken spoorwegondernemingen die een toegangsovereenkomst hebben gesloten met ProRail,
- Door ProRail aangewezen uitvoerende organisatie hersporen en vrijbaan maken. Hierna te noemen ongevallenbestrijding.

Doel

Heldere afbakening van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van ProRail en de spoorwegondernemingen bij het proces van vrijbaan maken bij calamiteiten met spoorwegmaterieel op het hoofdspoornet.

5 Vrijbaan maken

5.1 Verantwoordelijkheden

ProRail is verantwoordelijk voor het deelaspect vrijbaan maken.

Dit houdt in:

- a. Inventariseren van de risico's, plannen maken, plannen uitvoeren, evalueren en betalen. Indien mogelijk verhaalt ProRail de kosten op de veroorzaker.
- b. (Laten) uitvoeren van het vrijbaan maken en de inhoudelijke voorbereiding daarop, door ongevallenbestrijding.
- c. Uitvoeren van beoordeling van de technische staat van het materieel en van de belading/stuwage voorzover van belang voor het vrijbaan maken. ProRail aanvaardt aansprakelijkheid voor schade aan materieel of ladingen die bij het vrijbaan maken ontstaat, voorzover ProRail niet de zorgvuldigheid heeft betracht die in de omstandigheden van het geval van een competente berger mag worden verwacht.

De spoorwegonderneming, die houder is van spoorwegmaterieel, is verantwoordelijk voor het veilig kunnen hersporen van dat materieel. Tevens dient zij ongevallenbestrijding, voor de indienststelling van het materieel, via een technische instructie te informeren om het veilige hersporen en wegslepen van het materieel mogelijk te maken.

5.2 Inhoud vrijbaan maken van het herspoorde materieel

Het proces van vrijbaan maken van het herspoorde materieel bestaat uit de volgende fasen:

- a. Het uitvoeren van een beoordeling van:
 - het materieel op technische gebreken die van invloed (kunnen) zijn op het veilig verplaatsen van het materieel van de calamiteitenplek naar het bestemmingsspoor;
 - de belading of deze binnen het profiel van vrije ruimte is en of deze na het hersporen, nog zodanig is geladen dat deze niet van de wagen valt of binnen profiel van vrije ruimte zal komen;
- b. Advies geven onder welke voorwaarden het herspoorde materieel naar het bestemmingsspoor vervoerd mag worden.
- c. Het verplaatsen van het materieel van de calamiteitenplek naar het bestemmingsspoor. Het bestemmingsspoor is een plaats, waar het materieel de treindienst en herstelwerkzaamheden niet meer hindert.

5.3 Beoordelen rijtechnische toestand materieel en lading/stuwage

Voor het beoordelen van herspoorde materieel en wagenladingen hanteert ProRail een standaard werkwijze.

a. Beoordeling door ongevallenbestrijding

Na het hersporen wordt een standaard beoordeling uitgevoerd. Deze beoordeling van de technische staat van het materieel en de beoordeling van de belading voert zij uit aan de hand van de standaard controlelijst/overdrachtsformulier.

b. Beoordeling door de spoorwegonderneming zelf

Een spoorwegonderneming die de beoordeling zelf wil uitvoeren, maakt dit vooraf kenbaar in de calamiteitenafspraken met ProRail. Spoorwegondernemingen zijn gehouden om een controlelijst/overdrachtsformulier op te stellen, waarin de resultaten van de in bijlage 2 genoemde controles zijn opgenomen. Een exemplaar van het formulier dient ondertekent aan de algemeen leider ter beschikking te worden gesteld.

Standaard werkwijze bij de beoordeling.

De deelaspectleider vrijbaan/ploegleider ongevallenbestrijding:

- meldt aan de algemeen leider wanneer het materieel herspoord is;
- vult de standaard controlelijst in, of laat deze invullen. Daarna wordt een ondertekend exemplaar ter beschikking gesteld aan de algemeen leider;
- meldt aan de algemeen leider of en zo ja welke (beperkende) voorwaarden er zijn voor het veilig kunnen vervoeren van het materieel naar het bestemmingsspoor. Ook twijfel over de technische staat meldt hij aan de algemeen leider en vermeldt hij op de controlelijst;
- Als er werkzaamheden moeten worden uitgevoerd die buiten het aan ongevallenbestrijding gegeven kader liggen, schaaft de ploegleider op naar de wachtdienst ongevallenbestrijding en naar de algemeen leider.

5.4 Proces vrijbaan maken herspoord materieel

Het herspoorde materieel wordt altijd verplaatst naar de dichtst bij zijnde plaats, waar het de treindienst en eventueel herstelwerkzaamheden niet meer hindert.

De algemeen leider:

- vraagt aan de netwerkbestuurder om een bestemmingsspoor. Als de spoorwegonderneming of ongevallenbestrijding in verband met de technische staat van het materieel of twijfel over de technische staat, voorwaarden aan die rijweg hebben gesteld, meldt de algemeen leider deze voorwaarden aan de netwerkbestuurder. Als de gevraagde rijweg niet aan die voorwaarden kan voldoen, meldt de Algemeen Leider dit aan de spoorwegonderneming, zodat deze aanvullende maatregelen kan treffen;
- zorgt zo nodig voor tractie met machinist;
- vraagt aan de treindienstleider een rijweg naar het bestemmingsspoor, die aansluit bij de eventuele beperkingen die voor het verplaatsen gelden. Als zo'n rijweg niet gerealiseerd kan worden, informeert hij de ploegleider ongevallenbestrijding of de spoorwegonderneming hierover;
- checkt bij de ploegleider of de spoorwegonderneming, of de bij het verplaatsen van het materieel betrokken personen zijn geïnstrueerd over de beperkingen tijdens het verplaatsen en de wijze waarop een en ander uitgevoerd gaat worden;
- geeft toestemming om het materieel te verplaatsen.

5.5 Overdracht materieel

Na aankomst van het materieel op het bestemmingsspoor is de verantwoordelijkheid voor dit materieel automatisch overgedragen aan de vervoerder.

De algemeen leider meldt aan de wachtdienst calamiteitenorganisatie van de spoorwegonderneming op welk bestemmingsspoor het materieel is geplaatst. Met opgave van locomotief-, stel- en wagennummers.

Op verzoek van de spoorwegonderneming stelt de algemeen leider een kopie van de controlelijst technische staat materieel ter beschikking aan de vervoerder.

5.6 Vervolgbehandeling van het materieel

De spoorwegonderneming is verantwoordelijk voor de juiste (vervolg)behandeling van het materieel na aankomst op het bestemmingsspoor en heeft hiervoor een procedure.

Schematische weergave van de procedure

In bijlage 1 is schematisch weergegeven hoe het proces verloopt.

6 Ter beschikking stellen van personeel en materieel.

6.1 Uitgangspunten

Volgens artikel 13 van de Algemene Voorwaarden bij de Toelatingsovereenkomst, is de spoorwegonderneming gehouden om spoorvoertuigen en/of geschikte ondergeschikte hulppersonen ter beschikking te stellen op aanwijzing van de beheerder. De vergoeding van de kosten is eveneens geregeld in dat artikel.

Bij zijn afwegingen over het vorderen van spoorvoertuigen en personeel hanteert de algemeen leider van ProRail steeds onderstaande uitgangspunten:

- Voor ProRail over gaat tot het vorderen van spoorvoertuigen en personeel maakt zij, de vervoerders gehoord hebbende, steeds een afweging tussen de noodzakelijke snelheid van vrijbaan maken en de gevolgen van het vorderen voor de betreffende spoorwegonderneming.
- ProRail laat de defecte spoorvoertuigen naar de dichtstbijzijnde plaats slepen waar deze het overige treinverkeer niet in de weg staan. Reizigersmaterieel met reizigers wordt naar een halte of station gesleept, van waaruit de reizigers hun weg kunnen vervolgen.
- Defecte spoorvoertuigen van een spoorwegonderneming worden zoveel mogelijk versleept met tractie van die spoorwegonderneming van wie de spoorvoertuigen defect zijn;

6.2 Procesgang defecte spoorvoertuigen

1. de bestuurder meldt bij de treindienstleider dat (zijn materieel defect is en) hij niet (verder) kan rijden;
2. de treindienstleider bepaalt of er sprake is van een calamiteit of dat het binnen een bepaalde tijd een calamiteit zal worden als de trein niet tijdig weg is;
 - a. het is geen calamiteit en zal dat ook niet worden. De calamiteitenorganisatie rail wordt niet actief.
 - b. het is geen calamiteit maar zal dat na bepaalde tijd wel worden. De spoorwegonderneming geeft aan binnen welke tijd de trein op een plaats zal zijn waar deze het overige treinverkeer niet hindert;
 - dit is binnen de norm om te voorkomen dat het incident leidt tot een calamiteit. De netwerkbestuurder zal het proces monitoren en escaleren als de spoorwegonderneming niet tijdig op bovengenoemde plek zal zijn;
 - dit is niet binnen de norm. ProRail neemt maatregelen om stremming van het treinverkeer op termijn te voorkomen.
 - c. Het is wel direct een calamiteit. De treindienstleider alarmeert. De calamiteitenorganisatie wordt actief.
3. Bij een goederentrein zal de algemeen leider via de backoffice en bijsturing van de spoorwegonderneming vaststellen of deze vervangende tractie beschikbaar heeft en op welk tijdstip die bij de defecte trein beschikbaar kan zijn.
 - Is het tijdstip acceptabel, dan maakt ProRail afspraken met de spoorwegonderneming voor het wegslepen van de defecte trein;
 - Is het tijdstip niet acceptabel, dan zal de algemeen leider op zoek gaan naar tractie die eerder beschikbaar kan zijn en deze vorderen.
4. Bij reizigersvervoer zal zoveel mogelijk gestreefd worden naar het combineren van de defecte spoorvoertuigen met andere spoorvoertuigen van dezelfde spoorwegonderneming. Indien dit technisch mogelijk is kan de algemeen leider ook spoorvoertuigen van een andere spoorwegonderneming laten koppelen met het defecte reizigersmaterieel. Is het voorgaande niet mogelijk dan vordert de algemeen leider tractie voor het verslepen van de defecte trein.

6.3 Procesgang stranden treinen door andere oorzaak

Als treinen door een technische storingen of een ander type calamiteit stranden en niet op eigen kracht verplaatst kunnen worden neemt de algemeen leider maatregelen voor het verslepen van die treinen. Hij overlegt daarover met de netwerkbestuurder en de betreffende spoorwegonderneming. Ook in deze situaties kan de algemeen leider tractie vorderen voor het vrijbaan maken.

6.4 Opzendgereed maken

Als spoorvoertuigen opzendgereed gemaakt moeten worden voordat deze mogen worden gesleept, is het de taak en verantwoordelijkheid van de spoorwegonderneming om er in voorkomende gevallen voor te zorgen dat de spoorvoertuigen van die spoorwegonderneming die gesleept gaan worden, tijdig transportgereed gemaakt zijn.

6.5 Besluit combinatiemogelijkheden spoorvoertuigen

Het is de taak van de spoorwegonderneming om in voorkomende gevallen aan te geven:

- welke van hun materieeltypen onderling en in welke samenstellingen gekoppeld mogen worden.
- of hun materieel mag worden gekoppeld aan het beschikbaar zijnde materieel van een andere spoorwegonderneming.

In voorkomende situaties overlegt de wachtdienst (techniek) van de spoorwegondernemingen hierover met de algemeen leider.

6.6 Koppelen spoorvoertuigen

Als het koppelen van spoorvoertuigen specifieke voorzieningen vereist dient de te verslepen spoorwegonderneming daarin zelf te voorzien.

6.7 Vervolgbehandeling van de spoorvoertuigen

De wachtdienst van de spoorwegonderneming is verantwoordelijk voor de juiste (vervolg)behandeling van spoorvoertuigen na aankomst op de plaats waarnaar ze zijn gesleept.

7 Overname reizigers gestrande trein

Als reizigers in een trein buiten een station stranden, kan de algemeen leider vorderen dat een reizigerstrein van een andere spoorwegonderneming de gestrande reizigers over neemt en vervoert naar een eerstvolgende station of halte, van waaruit deze reizigers hun weg kunnen vervolgen.

8 Aanvullende afspraken

ProRail en de spoorwegondernemingen kunnen met elkaar aanvullende afspraken maken over het inzetten van materieel en personeel voor het wegslepen van (defecte) treinen of het overnemen van gestrande reizigers.

Bijlage 1

De algemeen leider geeft leiding aan de afhandeling van de (gevolgen van de) calamiteit. Daarbij coördineert hij alle deelaspecten.

	Activiteit	AL	Ploegl. Ongeval. bestr.	vervoerder	mcn	Begeleiders trein	Trdl	Netwerk bestuurder	Deelaspect-leider HI
1	Geven toestemming tot hersporen	●	○						
2	Hersporen uitvoeren		●						
3	Melden voltooiën hersporen	○	●						
4	Vaststellen technische toestand materieel en lading en eventuele beperkingen en voorwaarden voor vrijbaan maken en verplaatsen		●	●					
5	Aan AL rapporteren voorwaarden en beperkingen bij het vrijbaan maken of verplaatsen van het materieel	○	●	●					
6	Instrueren over beperkingen en wijze verplaatsen materieel		●	●	○	○			
7	Controle of instructie over beperkingen / voorwaarden is uitgevoerd	●	○	○					
8	Afstemmen bestemmingsspoor materieel	●						○	
9	Afstemmen met deelaspectleider HI over berijden nog niet herstelde infra door herspoord materieel	●	○						○
10	Aanvragen (passende) rijweg	●					○		
11	Geven toestemming tot vrijbaan maken (verplaatsen materieel)	●	○						
12	Op het door de AL aangegeven moment, (doen) verplaatsen materieel naar, door AL aangewezen, spoor.		●	○					
13	Melden aankomst materieel op met AL afgesproken spoor (einde vrijbaan maken)	○	●						
14	Zorg voor vervolg behandeling materieel na aankomst op bestemmingsspoor			●					
15	Aan spoorwegonderneming (doen) melden plaatsing materieel op bestemmingsspoor	●		○					

● = actienemer/opdrachtgever

○ = ontvanger/uitvoerder

pll = ploegleider Nedtrain PgV

trdl = treindienstleider

HI = herstel infra

AL = algemeen leider ProRail

mcn = machinist

De controlelijst/overdrachtformulier bevat tenminste de onderstaande punten:

Controlelijst en overdrachtsformulier t.b.v. verplaatsen van het materieel

Gegevens materieel

Materieeltype	Materieelnummer	Draaistelnummer	Asnummer
---------------	-----------------	-----------------	----------

Onderdelen te controleren

Veilig afvoeren

Loopwerk	Speermaten in orde	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	QR-maat in orde	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Losse wielbanden	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Vlakke plaatsen	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Secundaire vering in orde	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Primaire vering in orde	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Kabels of stangen verplaatst, gebroken of klem	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Vervormingen of scheuren	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>

Aandrijving	Olielekkage tandwielkast	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Olielekkage cardanas	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Olielekkage tractiemotor	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>

Stoot- en trekwerk	Buffers in orde	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Gevaar voor overbuffering	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Bevestigingsbouten in orde en aanwezig	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Schroef- en/of automatische koppeling in orde	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>

Bakoplegging	Visueel in orde	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
--------------	-----------------	---------------	---------------

Bakopbouw	Loshangende delen	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Deuren gesloten	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Vervorming beplating	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>

Belading/ Stuwning	Eenzijdige belading	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Lading verschoven	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
	Lading geborgd	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>

Grote remproef	Grote remproef in orde	<i>ja/nee</i>	<i>ja/nee</i>
----------------	------------------------	---------------	---------------

Bijzonderheden	1.		<i>ja/nee</i>
	2.		<i>ja/nee</i>
	3.		<i>ja/nee</i>

ProRail

Voorwaarden voor afvoerregeling

Afvoerregeling nodig	<i>ja/nee</i>	snelheid rechte stukken		km/h
		snelheid door wissels		km/h
		beperkingen t.a.v. wissels		
tussentijdse stops nodig	<i>ja/nee</i>	Welke		
		Reden voor stops		
Tractie voor verplaatsen nodig	<i>ja/nee</i>			
Sleepkoppeling nodig	<i>ja/nee</i>			
Begeleiding tijdens afvoer is noodzakelijk	<i>ja/nee</i>			

Persoonsgegevens

Naam controleur	Handtekening	Datum
Algemeen leider/OvD Rail	Handtekening	Datum